

Hitt sanna frælsið

Í nýggja Sambandsflokkinum, sum roynir at draga tjakið um ríkisfelagsskapin aftur til tað, sum var áðrenn 1928, nevniliga eina togan um loysing/amtstjóðan (ella sum tað tá kallaðist sjálfstýri/samband) hava teir ikki gjørt sær greitt, at heima-stýrslógin er nógv meira enn ein traktat, sum tryggjar føroyingum nakrar krónur til ávis endamál.

Pauli Ellefsen segði á fundi á læraraskúlanum

fýrr í vikuni, at tann dagin, vit ikki longur fáa tær krónur, vit hava brúk fyri frá Danmark, skuldi hann vera tann fyrsti til at taka loysingina.

Atli Dam visti honum á, at fyri javnaðarfólk var ríkisfelagsskapurin nakað annað og nógv meira, tí hann byggir á ein hugsjónarligan grundvøll, sum eisini er til, sjálvt um vit hava útfylt meginpartinav til karmi, sum heimastýrslógin setur. Hon er fyri javnaðarfólk

ein frælsisskipan og ikki bert eitt tal av studningskrónum frá donskum skattaborgarum.

Til tess at greiða so politiskt illa kálvfóddum fólk, sum teimum, ið gapa eftir Paula Ellefsens jongleringum við loysingini og amtstjóðuni frá, at eitt hugsjónarligt grundarlag er undir heimastýrslógin, endurprenta vit partar av grein, sum stóð í Sosialinum fyri fleiri árum síðani.

eini misskiljing av tí, sum orðið frælsi merkir. Tað má vera hvørjum manni eyðsæð, at tað at steingja livsokið og livsrættindini fyri okkara fólk kann aldrið koma undir hugtak-ið frælsi. Annað er, um tað eru viðurskipti grønlendinga, dana og okkara føroyinga millum, har vit sita við skerdu luti ella minni rætti inn teir — og tað hevur av sonnum verið og er tessverri enn tilfellið.

Her skulu vit allir sum ein við djárvari rødd í mannarrættarins navni krevja fullan javnrætt. Hetta hava vit javnaðarmenn eisini longu frá fyrsta degi í fullum muni hildið fram og veruliga gjørt, samanber floksins stjóðir í teimum tjóðskaparligu og stjórnaðligu málum. Fruktin og ágóðin av okkara politikki er stjórnskipanin av 1948, sum skrásetir:

1. Hitt generella frælsi at fara so langt í yvirtøku av egnum málum, sum vit sjálvir meta tænar okkum best.

2. Okkara flaggs óskerdi rættur at veitra og umboða føroyingar alla staði á havi og á landi, har ið føroyingar eru, verður óskerdur.

3. Móðurmálið verður góðkent sum høvuðsmál okkara, samstundis sum strikað verður undir týðningin av at læra danskt mál væl og virðiliga, tí tað danska málið saman við tí føroyska er lykilin hjá okkum til hini norðurlendsku málini, also lykilin til livsfrælsi á einum víðari andaligi sum vinnuligum øki enn bara Føroyar.

4. Lóggávurættur ella óskert lóggávuváld á øllum økjum, har vit hava tikið við fullveldi, verður góðkent eins og samrætturin í lóggávuni saman við donum á hinum økjum, soleiðis at vit ikki bert eru saman við Danmark um lóggávuna, men eiga tann rætt, at ongín lóg ella traktat við onnur lond skal verða sett í gildi fyri Føroyar uttan góðkenning av heimastýrinum.

Hetta seinasta er ikki vordíð fram, men er sett upp sum eitt krav í samgonguskjalinum.

5. Serstakt føroyskt pass verður at fremja, soleiðis at tað er hvørjum manni eyðsæð, at tað er føroyingar, ið tað viðvíkum, men samstundis skal tað vísa ríkisborgaraskapin.

6. Rætturin til at hava umboð á øllum umboðstovum dana í útheimin-

um eins og rætturin til serligt føroyskt umboð í uttanríkisráðnum er góðkendur. Hesi umboð skulu taka sær av áhugamálum føroyinga serliga í handli og vinnu.

7. Rætturin til sjálvir at samráðast við aðrar tjóðir um øll okkara áhugamál er góðkendur, og eru vit nú sambært samgongusáttmálan við at seta umrøddu føroysku uttanríkisumboðsmenn.

Samtykt sjálfstýrismanna um at kunna gera sáttmála við onnur lond uttan ríkisstýrisnir viðvirkan og góðkenning er ikki møgulig at fremja, uttan loysingin fyrst verður tikin, tí tað ber t.d. ikki til hjá føroyingum at gera hermálsigan sáttmála við Eystanland, meðan danska ríkið samstundis hevur sáttmála við NATO.

Hin gamla fatanin hjá teimum borgarligu flokkunum av orðinum frælsi er íflættað við teirri imperialistisku, chauvinistisku maktgirndini, hin grimasta girndin og ringasta lyndið, ið hevur at kalla øll kriggj, alt grannastrið og allar tær illastu trætir og hatstøður hvor móti øðrum bygda-, oyggja- og landa millum á samvitsku sini.

Henda «frælsisdrætt» havi eg skilt fyri bersekrarfrælsi. Tað var bersekrur, yvirgangskroppurin, sum tók sær jarðarøkini, oyna og landið í sitt vald uttan minsta samhuga fyri og áðanann av javnrættinum fyri medmennis-kjum. Tað er hetta «frælsunarevnið», sum Napoleon Bonaparte, Attilla kongur á Húnalöndum, Hitler og Aðrir stórtøkumenn nýttu, tá ið teir oyddu ríki og tjóðir og rændu londini fyri alt livsfrælsi á jøvnum fœti manna millum.

Tað er hetta «frælsislag», sum ljóðar í Sigurds Joensens og Erlends Paturssonar orðum — og stríðsgongu fyri stórveldi í Føroyum. Eg veit, at teir nú, tá ið tað kastast teimum, ikki vilja viðganga hats- og illstøðu sína móti donum, men vit eru ov nógvir, sum hava hoyrt og upplivað hatsins stóðu teirra yvir fyri dana tjóð. Kanska hesin atburður teirra og illskapur móti donum er politiskur «taktikkur» fyri at skapa eina loysingarstøðu í fólkunum, serliga teimum ungu, sum oftast eru sjarglig og erksivn av lyndi í teimum tjóðskaparligu spurningunum. Men annaðhvørt stóða teirra er

»taktikkur« ella hon veruliga er ein mynd av sinnalagi teirra, so er hon villleiðandi, ósonn og skaðilig fyri fólkid.

Tjóðveldisins tjóðskapur er einki annað enn «nationalisma» í harðræðis líki, tann tjóðskapur, sum allir heimins tøkumenn hava nýtt sum stríðsávarp á fólkid fyri at fingið tað at latið eyguni aftur fyri krígsins og stríðsins vanlukku og grimleika.

Tjóðveldisins «frælsi» er so stutt bersekranna «frælsi». Av sonnum einki frælsi, einki rætt livsfrælsi fyri føroying, men heldur beinleiðis ein skerjing og ein ófrælsis gerð.

Tjóðveldisrørslan er, soleiðis sum hon hóttar sær, einsins ein leivd frá gamla bersekrarlagnum, sum nútímans menn hava bannað sum versta illgerðaríndi og verst skaðadráttur í okkara mannasøgu.

Hetta kryplaða hugtakið um hin ókrónkiliga «suverænitetin», tað at vera fyri seg sjálfan, leysur av øllum øðrum, er ein forn-tíðar leivd, er burtur hjá nútímans hugsjónarmonnum og kvinnum av tí vinum v tí sanna frælsi, tí einasta frælsinum, sum vert er at stríðast fyri, livsfrælsinum.

Hesin hugsjónarmenn áðanann, at livið landanna millum hóttar sær soleiðis, at livsinteressurnar tærandaligu eins og tær vinnulugu, greina seg hvor inn í aðra frá landi til land; tær liggja sum eitt æðralag, ið røkkur og bindur saman landi frá og at landi og bindur menniskjun saman í felagsskapi um sonu áhugamál, mál, sum treyta vælveruna hjá tí einasta menniskjanum, hjá tí einstaku tjóðini eins og hjá tjóðunum og londunum í felagsskapi. Og tá ið so er vordíð, áðanann menn, at umsitingin og stjórnin av hesum felagsmálum, hesum felagsinteressum má liggja í hondunum hjá teimum øllum við felags «suveræniteti». Teir áðanann, at teir eru noyðdir at leggja niður teir gomlu suverænitetsgarðarnar fyri at ganga saman í felagsrætti hvor hjá øðrum og felagsstjórn og ábyrgd av livinum innanfyri tey ávisu økini við felags interessum. Her er tann stóra livshugsjónin, sum økir um livsfrælsi og viðkar um livsmøguleikarnar og livsins innihald og sjónar-ing.

Her er í dag við at sigra

Framhald á síðu 10

Fyrsta orð í ávarpi javnaðarflokksins, frælsi — kravið um livsfrælsi fólksins — kann ikki skiljast burtur frá kravi javnaðarmanna um sosialistiskan politikk, økonomiskt rættvísi, tá hugsað verður um ríkisrættarligu stóðu Føroya. Loystu vit frá Danmark, skerdu vit livsfrælsi fólksins.

Flokkur okkara má hava eina stevnu viðvíkjandi tjóðskaparstríðnum og ríkisrættarligu stóðu Føroya, ið gagnar sosialistiska politikkinum sum best.

Greinin víðger bert stóðu floksins til ríkisrættarligu stóðu Føroya, soleiðis sum hon gagnar sosialistisku hugsjónunum best. Stevnan viðvíkjandi tjóðskaparstríðnum, sum hevur gjørt fylking av tí arbeiðandi fjóldini torføra, hevur volt tað, at vit hava nógv veikastu arbeiðarafylking í øllum Norðanlondum, og hevur verið ein sótt fyri allan arbeiðarapolitikk, er ikki viðgjørd her.

Tá ið javnaðarflokkurin í 1925 var ibirtur vóru t.d. menn á Tvøroyri at kalla allir sjálfstýrismenn, ja, Suduroyggjin var øll borgarlig við trimum sjálfstýrsløgtingsmonnum og einum sambandsløgtingsmanni.

Javnaðarflokkurin kom so upp í hin politiska leikin við hugsjón síni um skipan av einum sosialistiskum samfelagi. Men flokkurin skilti til fulnar, at tað var umráðandi at fáa loyst tann tjóðskaparliga og stjórnaðliga spurningin fyri við allari megi at kunna fara undir at fremja ein positivan uppbyggingarpolitikk fyri land og fólk okkara. Javnaðarflokkurin áðanann líka frá byrjan síni, at tað vildi tæna føroyingum best at vinna fullræði á teimum økjum, sum bara viðvíktu føroyingum. Men samstundis áðanann flokkurin, at tað var livið um at gera hjá okkum her á landi ikki at stongja okkum inni og minka um livsfrælsi, men at skapa ta sterkastu samvinnu við í fyrsta lagi arbeiðarafjöldina í Danmark og síðani í hinum Norðanlondunum og øllum okkara grannalöndum. Flokkurin áðanann so stutt tað sum eina hævðsuppgávu at víðka um arbeiðs- og livsøki fólksins.

Flokkurin bar so fram ta hugsjónina, at ímillum

føroyingar og danir skuldi skrásetast stóðan fyri tí «generella frælsinum», t.v.s. at tað til eina og hvørja tíð skuldi standa føroyingum frítt at yvirtaka stjórnaðligu, lóggávuligu, figgjarglugu, umsitingarligu og siðmennigarlugu ábyrgdina fyri tí ella teimum málum og økjum, ið teir meta tæna Føroyum og føroyingum best. Og á hin bógvín skuldi danir hava sama rættin at siga felagsskapin um mál og máløki frá sær, um hesin felagsskapur ikki hóvaði teimum. Felagsskapurin um mál og máløki skuldi sambært hesa frælsis- og frídómsstóðu hvíla á frium vilja og av báðum partum góðtíktum samræðishátti.

Fyrsta orð í ávarpi javnaðarflokksins: frælsi eigur og má eftir javnaðarmanna hugsan skiljast undir livsfrælsismálstokkinum.

Eitt lítið fólk, ein lítill tjóð sum tann føroyska hevur reiðiliga stutt livsfrælsisboð, livsrúmd, tí landið er so lítið og so kært og eintáttad við livsmøguleikum sínum. Frælsispolitikkur føroyinga undir livsfrælsismátstokkinum kann tí ikki vera annar enn á jøvnum fœti at leggja saman við aðrar um størst møgulig livs- og arbeiðsøki.

Tað vildi sambært hesa áðanann verið skerjingar-

politikkurin mikli, fyri ikki at siga trælpolitikkur hjá okkum javnaðarmonnum, um vit stevnu móti loysing og harvið skerdu okkara arbeiðs- og veiðurættindini upp í t.d. Grønlandi. Harimóti má verða ikki bara uppgávan at verja tann rætt, ið fiskimenn og Føroya fólk eiga til arbeiðis og vinnu, men harafturat at fáa sama rætt í Grønlandi, sum grønlendingar eiga í Føroyum.

Á sama hátt vil tað vera ein skerjingarpolitikkur at kvetta okkum burtur úr teimum felagsrættindum, vit eiga og nýta, andaliga sum handaliga, í Danmark.

Sannur livsfrælsispolitikkur hjá okkum sum javnaðarmonnum í hesum føri er settur á stevnuskrá okkara og í samgonguskjali við sambandsmenn og sjálfstýrismenn, har sagt verður, at vit føroyingar sambært okkara mannarrætt og ríkisfelagsskapsstóðu vilja í øllum hava sama arbeiðs- og búrætt innan fyri alt ríkismarkið, herundir, sum sagt, eisini í Grønlandi, sum hinri ríkisbúgvarnir.

Tjóðveldið og Fólka-flokkurin, ið stevna at loysing og skilnaði frá donum og grønlendingum í ríkisfelagsskapi, siga seg at gera tað í frælsins navn. Men her liva teir í